

Χρειαζόμαστε Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο;

Η απάντηση είναι καταφατική για τους εξής λόγους:

1. Η εξειδίκευση στον τομέα της δικαιοσύνης καθυστέρησε πολύ στην Κύπρο, “Jack of all trades and expert in none”, λέει μία αγγλική θυμοσοφία.

Καλείται λοιπόν ένας δικαστής σήμερα να κάνει αγωγές λιβέλου, αμέλειας, ποινικές φόνου, ναυτοδικείου, ευρωπαϊκού δικαίου και ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αποζημιώσεων για απαλλοτριώσεις, εταιρείες, καταπιστεύματα, συμβάσεις και ότι να’ ναι. Εξειδικευμένα δικαστήρια σε αυτά τα θέματα με μόνιμη μορφή και χαρακτήρα δεν υπάρχουν. Στο Σύνταγμα προνοείται η σαφής διάκριση μεταξύ ενός Τριμελούς Ανωτάτου Συνταγματικού (άρθρο 133) και ενός τετραμελούς Ανωτάτου για ποινικές και αστικής φύσεως υποθέσεις (άρθρο 153). Οι συνταγματικές πρόνοιες για πολιτειακά θέματα είναι πάμπολλες όπως και οι αρμοδιότητες του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου το οποίον εξειδικεύεται σε θέματα δημοσίου, διοικητικού και συνταγματικού δικαίου π.χ. εκλογοδικείο, αναφορές του Προέδρου δυνάμει του Άρθρου 140 του Συντάγματος για προληπτικό συνταγματικό έλεγχο, για επίλυση σύγκρουσης αρμοδιοτήτων, άρθρο 139 όπως και για τελική απόφαση επί θεμάτων αποφάσεων, πράξεων, παραλείψεων της διοίκησης, άρθρο 146 αλλά και για επίλυση συνταγματικών ερωτημάτων δυνάμει του άρθρου 144 του Συντάγματος σε παραπομπές από τα κατώτερα δικαστήρια. Η αρμοδιότητα του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου είναι ευρεία και πολύ σημαντική για την λειτουργία του πολιτεύματος ακόμη και μετά την αποχώρηση των Τ/Κ. Δεν είναι δυνατόν δικαστής στην Ανώτατη βαθμίδα σε αυτό το πλαίσιο να κάνει λίγα από όλα, και ποινικά, και αστικά, και διαζύγια και διατροφές, και απολύσεις υπαλλήλων και προσωρινά διατάγματα και εταιρείες κτλ., και να αποφασίζει και τα πιο πάνω εξειδικευμένα θέματα δημοσίου δικαίου. Η εξειδίκευση είναι αναγκαία όπως και στην Ελλάδα – Άρειος Πάγος και Συμβούλιο Επικρατείας και Γαλλία. Το αγγλοσαξωνικό πρότυπο δεν εφαρμόζεται εδώ λόγω της διαφοράς που έχουμε στο τομέα του δημόσιου δικαίου. Το Σύνταγμα για θέματα δημοσίου και διοικητικό δικαίου

κατασκευάστηκε και εφαρμόστηκε στο πρότυπο περισσότερο του Ηπειρωτικού Δικαίου.

2. Οι δικαστές του ενιαίου Ανώτατου Δικαστηρίου διορίζονται μετά από μία πανελή αποστασιοποίησή τους από θέματα δημοσίου, συνταγματικού ή διοικητικού δικαίου για δεκαετίες. Στην πραγματικότητα δικηγόροι με εξαετή εμπειρία «προάγονται» μετά από δύο έως τρεις δεκαετίες στο Ανώτατο Δικαστήριο για να αποφασίζουν πλέον σοβαρά θέματα δημοσίου δικαίου. Αντίθετα, δικηγόροι με πείρα 20-30 ετών στο δημόσιο δίκαιο, στα 60 χρόνια της Δημοκρατίας, δεν διορίστηκαν ποτέ στη θέση των δικαστών του Ανώτατου Δικαστηρίου. Είναι απαραίτητη η εξειδίκευση στα θέματα Συνταγματικού και Διοικητικού Δικαίου και η επανασύσταση και λειτουργία του Ανώτατου Συνταγματικού Δικαστηρίου ως προνοείται στο Σύνταγμα του 60. Γίνεται μέσα στο πλαίσιο της εγκριθείσης μεταρρύθμισης σχετική πρόνοια. Είναι επάναγκες να βοηθηθούν και προωθηθούν διορισμοί από τον Πρόεδρο στο Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο οι οποίοι διαθέτουν την απαραίτητη ακαδημαϊκή και πρακτική εμπειρία στα θέματα δημοσίου δικαίου.

3. Η έλλειψη εξειδίκευσης δημιουργεί και ποιοτικά προβλήματα. Είναι γνωστό στους δικηγορικούς κόλπους και κυκλοφορεί υπό μορφή ανεκδότης πολλές φορές ότι στα θέματα του Διοικητικού Δικαίου εντοπίζει κανείς πάντοτε την απόφαση που θέλει και εξυπηρετεί την υπόθεσή του. Αντιφατικές αποφάσεις υπάρχουν στον τομέα ιδιαίτερα του Διοικητικού Δικαίου. Οι αναλύσεις για πολύ σοβαρά συνταγματικά θέματα πολλές φορές είναι συνοπτικές και δεν αντικατοπτρίζουν την σοβαρότητα του διερευνουμένου θέματος. Η έλλειψη εξειδίκευσης τόσο σε ακαδημαϊκό επίπεδο όσο και στην πρακτική άσκηση στον τομέα του δημοσίου συνταγματικού και διοικητικού δικαίου συντείνουν στα πιο πάνω. Να υπενθυμίσω χαρακτηριστικά, ακόμα και ανατροπή προηγούμενων αποφάσεων του εκλογοδικείου όπως π.χ. της απόφασης στην υπόθεση **Πέτα** στην πολύκροτη και γνωστή υπόθεση **Μαυρογένης**.

4. Ένα από τα θέματα τα οποία εγείρουν και τα αρμόδια Ευρωπαϊκά Σώματα όπως το Ινστιτούτο Δημόσιας Διοίκησης Ιρλανδίας και το Κράτος Δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τους οποίους είχα συνομιλία πρόσφατα είναι η

αναγκαιότητα να υπάρχουν έλεγχοι και ισορροπίες στο σύστημα ανώτατης βαθμίδας απόδοσης δικαιοσύνης. Επί τούτου, οι πρόνοιες του υφιστάμενου Συντάγματος προνοούσαν ότι, Ειδικό Συμβούλιο, απαρτιζόμενο από τους Δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου θα ασκούσε πειθαρχικό έλεγχο για ανάρμοστη συμπεριφορά δικαστών του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου και Ειδικό Συμβούλιο Δικαστών Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου θα ασκεί έλεγχο των Δικαστών του Ανωτάτου Δικαστηρίου επίσης για ανάρμοστη συμπεριφορά. Με τα προτεινόμενα νομοσχέδια επανερχόμεθα σε αυτό ακριβώς το σύστημα ελέγχου και ισορροπιών μεταξύ των δύο δικαστηρίων κάτι το οποίο δεν θα υφίσταται αν παραμείνει ένα ενιαίο Ανώτατο Δικαστήριο. Το πρόβλημα είναι πραγματικό γιατί είναι αυτόδηλο ότι είναι πολύ δύσκολο οι υπόλοιποι δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου να ελέγχουν πειθαρχικά έναν από τους αδελφούς τους. Όσο αντικειμενικοί και να θέλουν να είναι ή είναι, η εντύπωση η οποία δίδεται προς τα έξω είναι ότι δεν θα αποδίδεται δικαιοσύνη. Ισχύει και εδώ η αρχή ότι η δικαιοσύνη δεν πρέπει μόνο να απονέμεται αλλά και να φαίνεται ότι απονέμεται.

5. Ένα άλλο από τα πλεονεκτήματα το οποίο έχει καταστεί όχι απλώς πλεονέκτημα αλλά αδήριτη ανάγκη είναι το νέο Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο να έχει την δυνατότητα να αποφασίζει αμεσότερα, γρηγορότερα και με έγκυρο τρόπο συνταγματικά θέματα και να μην περιμένει να ασκεί τον έλεγχο αυτό μόνο κατ' έφεση μετά από πολλά χρόνια στις ποινικές ίσως δύο και στις αστικής φύσεως υποθέσεις έξι τουλάχιστον χρόνια. Εις δε τις διοικητικές υποθέσεις τρία έως τέσσερα χρόνια κατ' ελάχιστον. Με την δημιουργία του νέου Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου υπάρχει η δυνατότητα εξασφάλισης έγκυρης απόφασης υπό μορφή γνωμοδότησης προς το κατώτερο δικαστήριο και τους διαδικούς επί συνταγματικών θεμάτων όπου το πρωτόδικο δικαστήριο και το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο κρίνουν ότι το θέμα είναι πολύ σημαντικό και πρέπει να τύχει αμεσότερης αντιμετώπισης. Με την επαναφορά μερικώς του άρθρου 144 του συντάγματος αναμένεται ότι θα υπάρξει αυξανόμενος όγκος εργασίας αλλά με δεδομένο ότι το Ανώτατο Συνταγματικό Δικαστήριο έχει περιορισμένες πλέον δικαιοδοσίες θα έχει και τον χρόνο αλλά και την εμπειρογνωμοσύνη και εξειδίκευση να αποφασίζει επί των θεμάτων αυτών με

έγκυρο, συνεπή και ενιαίο τρόπο προς εξυπηρέτηση του πολίτη και της δικαιοσύνης ευρύτερα.

6. Πέραν τούτου, η άποψη μελών του Ανωτάτου Δικαστηρίου, είναι ότι, για σκοπούς καλύτερης διαφάνειας και της εικόνας της δικαιοσύνης είναι προτιμότερο να αποφευχθεί ο συγκεντρωτισμός σε ένα ενιαίο σώμα όπως είναι σήμερα το Ανώτατο Δικαστήριο. Η άποψη αυτή είναι πολύ ορθή και δίδει την εικόνα πλέον ότι στην δικαιοσύνη λειτουργούν στην ανώτατη βαθμίδα δύο έγκυρα και ίσα αλλά ανεξάρτητα σώματα αυτών του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου και του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Ο διαχωρισμός αυτός επαυξάνει την εμπιστοσύνη του πολίτη στον θεσμό της δικαιοσύνης αλλά και στην άσκηση κατά πλέον δημοκρατικό τρόπο της δικαστικής εξουσίας. Η εκτελεστική εξουσία δεν ασκείται από ένα σώμα μόνο αλλά από πολλά σώματα όπως είναι μεταξύ άλλων το Υπουργικό Συμβούλιο, οι Δήμοι, οι Επάρχοι, οι διάφοροι Επίτροποι οι οποίοι έχουν δημιουργηθεί κ.ο.κ. Η άσκησή της είναι διάσπαρτη τόσο κατά το σύνταγμα όσο και τη νομοθεσία και δεν είναι απόλυτα συγκεντρωμένη στα χέρια ενός και μόνο οργάνου. Το ίδιο και η νομοθετική εξουσία η οποία εξάλλου ασκείται από τη Βουλή των Αντιπροσώπων ή κατ' εξουσιοδότηση της Βουλής από τρίτα όργανα λαμβανομένου υπόψη όμως ότι οι αποφάσεις και οι νόμοι της Βουλής των Αντιπροσώπων ψηφίζονται κυρίως κατά πλειοψηφία ανάλογα με το εκλογικό αποτέλεσμα. Έτσι και πάλιν δεν είναι συγκεντρωμένη η νομοθετική εξουσία και αρμοδιότητα σε ένα και μόνο σώμα εφ' όσον στο σώμα αυτό υπάρχει δημοκρατική εκπροσώπηση. Κατ' επέκταση και η δικαστική εξουσία θα ασκείται πλέον ισότιμα από δύο δικαστήρια με τους Προέδρους αυτών και τον γηραιότερο εξ αυτών σαν τον Πρόεδρο ανάμεσα ίσων μελών των δύο δικαστηρίων.

Εκδημοκρατικοποιείται σε μεγάλο βαθμό και η ανώτατη αρχή και βαθμίδα της δικαστικής εξουσίας.

7. Παρέχεται η ευχέρεια πλέον μέσα από την δημιουργία του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου ελέγχου από αυτό των διορισμών και των προαγωγών οι οποίοι διεξάγονται από το Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο στο οποίο συμμετέχουν δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου και των υπολοίπων βαθμίδων μετά του Γενικού Εισαγγελέα και Προέδρου του Π.Δ.Σ. Μέσα από το ενιαίο

Ανώτατο Δικαστήριο είναι αδύνατος ο έλεγχος διορισμών και προαγωγών με δεδομένο ότι στο Ανώτατο Δικαστικό Συμβούλιο συμμετέχουν όλα τα μέλη του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Άρα δεν θα μπορούσε αυτοί οι οποίοι διορίζουν και προάγουν να ελέγχουν οι ίδιοι τους διορισμούς και προαγωγές που έκαναν. Έτσι με την δημιουργία δύο ανωτάτων σωμάτων της δικαιοσύνης παρέχεται η δυνατότητα αυτή κάτι το οποίο εξυπηρετεί και πάλιν την ποιότητα της δικαιοσύνης αλλά και την εμπιστοσύνη του ευρύτερου κοινού στα θέματα διορισμών και προαγωγών εφόσον εξασφαλίζεται ο μεγαλύτερος δυνατός βαθμός διαφάνειας.

8.Τέλος, να αναφερθεί ότι η δημιουργία δύο σωμάτων δηλαδή του Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου και του Ανωτάτου Δικαστηρίου έχει τύχει της έγκρισης και υποστήριξης σε ευρωπαϊκό επίπεδο τόσο στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής του Κράτους Δικαίου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αλλά και της Greco εκ μέρους του Συμβουλίου της Ευρώπης. Ιδιαίτερα η Greco στην τελευταία έκθεσή της, Νοεμβρίου του 2020, χαιρετίζει τα τρία νομοσχέδια πριν ακόμα τη βελτίωσή τους και κατ' αρχήν έγκρισή τους από την Επιτροπή Νομικών της Βουλής των Αντιπροσώπων τον Απρίλιο του 2021 και τα οποία βεβαίως προνοούν ακριβώς για την δημιουργία στη θέση του ενός ενιαίου Ανωτάτου Δικαστηρίου των δύο πιο πάνω Δικαστηρίων.

Η δικαστική μεταρρύθμιση είναι αναγκαία για να αντιμετωπισθούν κατά τον πλέον αποτελεσματικό τρόπο όχι μόνον οι καθυστερήσεις στη δικαιοσύνη αλλά και για να βελτιωθεί η εικόνα της δικαιοσύνης προς τα έξω και να ανακτηθεί η εμπιστοσύνη του πολίτη στον θεσμό της δικαιοσύνης. Η διατήρηση του υφιστάμενου συστήματος με κάποιες ίσως βελτιώσεις δεν θα μπορέσει να ανταποκριθεί πλήρως και επαρκώς στις ανάγκες όπως έχουν διαπιστωθεί μέσα από τη μακρά μέχρι σήμερα πορεία του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

Δρ. Χρίστος Κληρίδης

Πρόεδρος

Π.Δ.Σ.

12.4.2021

